

tagelser omkring Trajans forhold til senatet og omkring hans skattepolitik. At forfatteren kan konkludere, at retsstaten er vendt tilbage med Trajan, forekommer dog på det foreliggende grundlag dristigt.

Peter Ørsted

Irma Korkkanen: The Peoples of Hermanaric. Jordanes, Getica 116. Annales Academiae Scientiarum Fennicae ser. B, 187. Helsinki 1975. 89 s. Pris FM 25,00.

Interessen for studiet af Jordanes og de gotiske folks ældre historie har været stor i de senere år. Allerede samme år som J. Swennungs bøger (anmeldt i HT 12. r. 5, s. 488 ff.) udkom N. Wagner: *Getica. Untersuchung zum Leben des Jordanes und zur frühen Geschichte der Goten* (Berlin, 1967) og få år efter fulgte R. Hachmann: *Die Goten und Skandinavien. Quellen und Forschungen zur Sprach- und Kulturgeschichte der germanischen Völker* (Berlin, 1970) samt et bind med foredrag fra det svensk-rumænske gotersymposium i 1970 *Studia Gotica. Die eisenzeitlichen Verbindungen zwischen Schweden und Südosteuropa* (Kungl. Vitterh.akad. Handl., Antikvar. Ser. 25, Stockholm, 1972). I denne lærde litteratur kombineres historiske, arkæologiske og filologiske metoder til løsning af store og små problemer. En særlig interesse for filologerne frembyder navnestofet der ofte optræder i en både for indholdsanalyse og for kritik af håndskriftoverleveringen vanskelig, stærkt komprimeret listeform. Nærværende lille skrift tager fat på en sådan liste over folk som den legendariske ostrogoterkongen Hermanarik skal have undervundet. I Mommsens Jordanesudgave hedder det:

habebat si quidem quos domuerat Golthescytha Thiudos Inaunxis Vasinabroncas Merens Mordens Imniscaris Rogas Tadzans Athaul Navego Bubegenas Coldas. sed cum (osv. om heruler m. fl.).

I sit fortolkningsforsøg går Irma Korkkanen, som de fleste af sine forgængere, ud fra at der ligger en oprindelig liste på gotisk til grund, formidlet i korrumpert form af Jordanes' hovedkilde Cassiodor som ikke forstod dette sprog, og yderligere forvansket i den senere overlevering. Hun emenderer teksten således:

quos domuerant Gothi Scythathiodos inaxungis vasinabrocans merens mordens imniscans rogans iadzans athal naue goc peucenas celtas.

Heraf er mordviner, rugiere, iazyger, peucener og keltere kendte folkenavne, medens *inaxungis*, *vasinabrocans*, *merens* og *imniscans* opfattes som gotiske betegnelser (hhv. »vognboer«, »nomader«, »kongelige« og »sletteboer«), enten for enkelte skytherfolk (*Scythathiodos*) eller for disse som helhed. Endelig er *athal naue goc* Noahs ætling Gog fra Bibelen! I sin helhed viser listen således hen til egnene nord for Sortehavet hvor også herulerne boede, og hvortil den ostrogotiske domination i det 4. århundredes anden halvdel rimeligt kan begrænses. En fornuftig og metodisk fortolkning, forudsat at resultatet skal være fornuftigt.

Torben Damsholt

Ebbe Kløvedal Reich: Fæ og frænder. Syv en halv nats fortællinger om vejene til Rom og Danmark. Gyldendal 1977.

Det er ikke sædvane, at en historisk roman omtales, endsige anmeldes i Historisk Tidsskrift. Af og til får historiske romaner, sådan i det abstrakte, et ord med på vejen i metodiske artikler, når man kommer ind på sondringen mellem historieforskning og -skrivning, eller – i mere sjældne tilfælde – når der fundes over det besynderlige i, at histo-

rikere fremlægger deres videnskabelige resultater i en form, der principielt kunne begynde med: »Der var engang«.

Den skønlitterære side af »Fæ og frænder« skal ikke behandles her. Uagtet jeg mener, at det er dejlig læsning, er min mening ganske ukvalificeret. Det er overraskende, men egentlig forfriskende, når Kimbrenes og Teutonernes togt i bogen visse steder har lighedstræk med, hvad jeg forestiller mig som kollektivet »Maos Lyst« på sommerferie. Men det burde i grunden ikke være så ejendommeligt; sådan arbejder mange spændende historikere – i og udenfor det anerkendte fag. Arups middelalderpolitikere har noget af deres virkelighedspræg fra de radikale ministre i regeringen Zahle – hvis man vil tillade sammenligningen.

Arups berømte dictum om at digte over fakta efterleves til fulde af Ebbe Kløvedal Reich; fortsættelsen af Arups dictum ligger det måske lidt tungere med. Det vil utvivlsomt rykke lidt i nogle eksperter, der tidligere har forsøgt sig med fortolkninger af Gundstrupkarret, når de læser, at fundet »i virkeligheden« er to halvdele af to kar. Men bortset fra at der her er skabt et udtømmeligt emne for skåltaler, når arkæologer holder fest, vil det næppe forstyrre deres cirkler.

Indledningen til bogen rummer derimod en udfordring, som det bør være vanskeligt at lade ligge. Ebbe Kløvedal Reich begynder i »Om betydningen af beretningen om begyndelsen« med en analogi til almindeligt hukommelsessvigt. »Intet er så velkendt som glemsel. Man står med en dåseåbner i den ene hånd og et anbefalet brev i den anden midt på badeværelsegulvet med et tomt udtryk udenpå og indeni ansigtet . . . Hvad var det nu man begyndte på og skulle gøre færdigt? . . . Som regel går det over af sig selv efter et øjeblik. Men sommetider er man nødt til at gå tilbage til det sidste sted, man kan huske, man stod på inden man begyndte at glemme, hvad det nu var, og lede efter resten af sin hukommelse dér . . .«.

Ingen indvendinger mod dette billede på det historieløse menneske. Helt uden at gøre krav på nogen eneret har jeg brugt samme analogi for fem år siden, og jeg synes stadig den er god. Men billedet rummer en risiko for, at historie sættes lig med en kollektiv hukommelse. Det er forkert. Selvom menneskeheden blev udstyret med en superhukommelse, der lagrede alt hvad der skete op, så det lå klar til indfrielse på anfordring, ville det ikke være historie. Heller ikke den velfungerende, selektive hukommelse er lig med historie, fordi den enkelte historiske kendsgerning – hvis man kan se bort fra det lidt komiske ved det begreb – opfattes historisk ved at sættes i relation til det der kom efter, eventuelt meget længe efter den kendsgerning.

Ebbe Kløvedal Reich fortsætter analogien med glemsomheden og udvider den til, at et helt folk kan få sådanne hukommelsessvigt. Men det er ikke her udfordringen ligger. Pointen er, for Ebbe Kløvedal Reich, at danskerne måske helt har glemt, *hvorfor* de er danskere. Dette skal ikke opfattes kausalt, altså som et spørgsmål om, hvad der gjorde os til danskere. Det skal opfattes som et spørgsmål om meningen med, at der er et folk, som er danskerne. Med andre ord, hvad var det for en særlig opgave, mission, om man vil, danskerne i sin tid blev til for. Det er til at mærke, at Ebbe Kløvedal Reich har læst Grundtvig. Man kan (måske lidt fladt) sige, at Ebbe Kløvedal Reich opfatter danskerne som en forening, der har glemt formålparagraffen. Hvis de skal finde den, må de gå tilbage til hvor de kom fra – lige som den glemsomme.

Ebbe Kløvedal Reich er ganske klar over, at den slags lomme filosofi (udtrykket er hans eget) ikke er højt i kurs for tiden. Og så langer han ordentlig ud efter Universitetet og implicit mest efter historikerne. Hos dem kan man ikke få at vide, »hvorfor eller hvornår danskerne begyndte at kalde sig danskere . . . eller ret meget andet, som det kunne være rart at vide.« Der er nemlig det i vejen med Universitetet, at dér studerer man den 'visse

historie'. Det gør man selvom man udemærket er klar over, at det ikke er den 'sande historie'. Den visse historie skal helst ikke være usand, men den sande historie er ikke engang et ideal. Den visse historie er den, der kan føres bevis for; dér er det argumentationen der tæller. Ikke for ingenting har Ebbe Kløvedal Reich engang, før Vietnamkrigen blev et anliggende på Dag Hammarskjölds Allé, studeret den visse historie på Universitetet.

Med et lidt utraditionelt ordvalg er det jo den gængse opfattelse af, hvad videnskabelig historie er. Alligevel dukker den tanke af og til op, at også hvad Ebbe Kløvedal Reich kalder den sande historie er eller bør være et emne for historikere. Uanset hvilken forklædning den tanke antager, er vi hurtige og bestemte i vores afvisning. Nogle afviser tanken i klædelig (og til tider berettiget) beskedenhed, andre indtager det standpunkt, at historie skal ligne de »rigtige« videnskaber så meget som muligt og derfor afholde sig fra at spekulere over sandhedsbegrebet. Sådanne grunde er gode og solide. Ganske vist ved vi, at Kristian Erslev, den 'visse' histories apostel i Danmark, på sine gamle dage fik nogle anfægtelser i den retning; men denne udfordring til eftertanke tager vi let på. Det var jo da han blev gammel og – hvad jeg kun med en vis ængstelse røber for Ebbe Kløvedal Reich – da Erslev giftede sig med en veritabel spiritist!

»Fæ og frænder« er en historisk fortælling med det udtalte formål at få læseren til at besinde sig på, hvad det er at være dansker. For Ebbe Kløvedal Reich er danskerne demokratiske, de snakker sig til rette over en øl, og de har et frimodigt syn på forholdet mellem de to køn. Rødstrømperne kan få mændene til at sy et hvidt kors på deres strømper.

Naturligvis er den teknik ikke ny. Arup er allerede nævnt; han projicerede Det radikale Venstre langt ned i middelalderen. Hal Koch var enig med Ebbe Kløvedal Reich i, at demokratisk sindelag lå særlig godt for danskerne. Det er store forgængere at hale frem. Berettigelsen ligger ikke i, at de tre ville være enige, men i at de skrev brugbar Danmarkshistorie.

Når en gruppe, en folkelig bevægelse, et parti eller en klasse skal have sin brugbare historie, er det en misforståelse at levere historien om gruppens forgængere. Arbejderklassen får ikke sin historie ved at man i nok så mange detaljer beskriver de første fagforeninger, strejker o.s.v., men ved at den får sin egen Danmarkshistorie – i fuld størrelse så at sige, med hele den kendte vagtparade af konger, krige, sildefiskeri og trevangsbrug. Når det øldrikkende, palaver-demokratiske ø-lejr-Danmark skal have sin Danmarkshistorie, kunne det næppe få nogen mere fantasifuld fortolker end Ebbe Kløvedal Reich.

Der er gode grunde til, at det ikke er tilhængerne af Fællesmarkedet, der i disse år skriver inspirerende Danmarkshistorie.

Henrik S. Nissen

M I D D E L A L D E R

Ingvild Øye Solvberg: Driftsmåter i Vest-norsk Jordbrug ca. 600–1350. Oslo, Universitetsforlaget, 1976. 197 s. N.kr. 68,00.

Interessen for den agrare bebyggelseshistorie har været stærkt tiltagende igennem de sidste to årtier, hvad ikke mindst må tilskrives den voksende erkendelse i historievidenskaberne af hvilke muligheder der ligger i bebyggelseshistoriske studier for at beskrive og